

6 Οκτωβρίου 2022

Το όχι για το όχι

Ορθοδοξία / Κοινωνικά θέματα

Πρωτοπρεσβύτερος Θεμιστοκλής Μουρτζανός, Δρ. Θεολογίας

Υπάρχουν ορισμένες περιόδους στην ζωή του ανθρώπου στις οποίες κυριαρχεί η αντίδραση για την αντίδραση. Άλλοτε αυτό γίνεται ανεπίγνωστα, όπως μετά τον απογαλακτισμό, καθώς το νήπιο αντιδρά ψυχολογικά στον όποιο ετεροκαθορισμό του, αλλά και διαμαρτύρεται εμμέσως διότι οδηγήθηκε στο να ζει χωρίς την αποκλειστική σχέση με την μητέρα του. Στην εφηβεία πάλι η αντίδραση για την αντίδραση είναι σημείο αναζήτησης της προσωπικής ταυτότητας, της ανάγκης για υπέρβαση της όποιας σύγχυσης ρόλων μέχρι εκείνη την εποχή ο νέος άνθρωπος βιώνει: να μην είναι αυτό που επιθυμεί διότι οφείλει να ευχαριστήσει τους γονείς τους, τους δασκάλους του, τα συστημικά πρότυπα στα οποία καλείται να προσαρμοστεί και να επιβιώσει, συνήθως ιδωμένα από την σκοπιά του "πρέπει" και της καθηκοντολογικής ηθικής. Αλλά και όταν μεγαλώσει, ο άνθρωπος περνά φάσεις στις οποίες είτε για ιδεολογικούς λόγους είτε επειδή αισθάνεται πιεσμένος, αρνείται να συμφωνήσει ακόμη και σ' αυτά που φαίνονται προφανή. Του βγαίνουν κάποτε απωθημένα. Αισθάνεται την ανάγκη να ζήσει με γνώμονα να καλύψει ό,τι έχει στερηθεί. Ο κόσμος του λέει ότι δικαιούται να αντιδρά, να μην είναι ενταγμένος στην κανονικότητα, ότι πίσω από κάθε νόμο κρύβεται μία απόπειρα στέρησης της ελευθερίας του και συντριβής της προσωπικότητάς του.

Αυτήν την νοοτροπία την έχουμε και μέσα στην εκκλησιαστική ζωή και παράδοση. Λειτουργεί ένα αίσθημα αντιθεσμικότητας, επειδή οι διοικούντες την Εκκλησία δεν είναι όπως εμείς τους θέλουμε. Άλλοτε, επηρεαζόμαστε από μία ομάδα ανθρώπων που αυτοθεωρούνται ως γνήσιοι, ως εκφραστές της αλήθειας και οι οποίοι έχουν ονοματίσει τους εαυτούς τους “αγίους”, με αποτέλεσμα να διαμορφώνεται μία κουλτούρα αντίδρασης όταν η θεσμική Εκκλησία μάς συστήνει ορισμένα στοιχεία που έχουν να κάνουν με τις πνευματικές προτεραιότητες που καλό θα ήταν να έχουμε. Η διάκριση ανάμεσα στο πνευματικό και το εκκοσμικευμένο μάς κάνει τότε να είμαστε αντιδραστικοί και να βάζουμε ταμπέλες: δεν εξετάζουμε τι λέει κάποιος, αλλά ποιος είναι αυτός που το λέει. Δεν εξετάζουμε αν αξίζει το παράδειγμα, η άποψη, η εμπειρία κάποιου, αλλά αν είναι “καθαρός”, αν είναι “σύμφωνος με αυτό που έχουμε πλάσει στον νου μας ως πίστη” και το οποίο συνήθως είναι ετεροκαθορισμένο από όσους έχουμε αναγορεύσει σε αυθεντίες.

“Το όχι για το όχι” δεν είναι γόνιμη στάση ζωής. Η θέαση του μέλλοντος ως τραγικού αν ακολουθήσουμε απόψεις και προτροπές, φοβίες που λειτουργούν ως ανάχωμα στο καινούργιο, αλλά και η ανάγκη να γκρεμίζουμε για να μην συμβιβαστούμε, μας οδηγούν στο να μην μπορούμε να λειτουργήσουμε συνθετικά και κριτικά. Δεν είμαστε σε θέση ούτε καν να συζητήσουμε, καθότι οι απόψεις μας είναι οριστικοποιημένες. Καμία ταυτότητα όμως δεν μπορεί και δεν πρέπει να θεωρείται οριστική, αλλά χρειάζεται να λειτουργεί ως βάση για διάλογο με κάθε τι το οποίο προκύπτει ως πρόκληση. Η ανοιχτή ταυτότητα είναι αγαπητική.

Λειτουργεί με μοχλό την ενσυναίσθηση. Είναι κριτική και αυτοκριτική. Μαρτυρεί μια ωριμότητα που υπερβαίνει τον φόβο ως γνήσια αγάπη. Και είναι η οδός προς την όντως ελευθερία, διότι όταν μπορείς να διαλεχθείς, τότε ελευθερώνεσαι, διότι την αλήθεια θα την βρεις.

Χρειάζονται τα “όχι”; Προφανώς. Αυτό που δεν χρειάζεται είναι η απολυτότητα και η στειρότητα στην διατύπωσή τους. Δεν ταιριάζει σε όλους και σε όλες τις περιστάσεις το “ναι”. Χρειάζεται όμως να επιλέξουμε τους αγώνες που θα δώσουμε και με την βοήθεια της πίστης στον Θεό να διακρίνουμε την οδό της αλήθειας που ελευθερώνει.

themistoklismourtzanos.blogspot.com

<https://bit.ly/3fMyrul>